

Н.С. Акімова, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

Т.А. Наумова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ПРО ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ

Одним із основних завдань бухгалтерського обліку є достовірне та повне відображення в ньому прав власників та розкриття їх у фінансовій звітності. Важливою інформативною ознакою будь-якого економічного суб'єкта вважається показник рівня його власного капіталу.

Для здійснення успішної господарської діяльності кожне підприємство має в своєму розпорядженні необхідні власні господарські засоби, вартість яких втілена у власному капіталі. Він є базою створення і розвитку підприємства та в процесі функціонування забезпечує інтереси держави, власників і персоналу.

За національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності, власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Інформація про стан і рух складових елементів власного капіталу узагальнюється в системі рахунків бухгалтерського обліку підприємства. Облік власного капіталу організується відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Більш деталізована інформація про власний капітал та його складові буде надаватися у Звіті про власний капітал, методика складання якого визначена Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 28.03.13 р. № 433.

З 1 січня 2013 року відбулися зміни щодо основних форм фінансової звітності. Так, власний капітал у балансі відображається у першому розділі пасиву «Власний капітал» і до 31.12.2012 р. включав у себе такі статті: статутний капітал, пайовий капітал, додатковий вкладений капітал, інший додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал, вилучений капітал. З 01.01.2013 р. до першого розділу пасиву Балансу входять такі статті: зареєстрований капітал, капітал у дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал, вилучений капітал.

До 2013 року в Балансі був рахунок «Інший додатковий капітал» на якому відображалась дооцінка основних засобів, їх індексація, дооцінка нематеріальних активів, одержання у безкоштовному порядку різних активів від сторонніх організацій та фізичних осіб тощо. З 2013 р. введена в дію така стаття балансу, як «Капітал у дооцінках», на якій міститься інформація про дооцінку (уцінку) необоротних активів і фінансових інструментів, які відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» відображаються у складі власного капіталу, але розкриватимуться не у Звіті про власний капітал, як раніше, а у Звіті про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід (ф. 2)). Такі суми дооцінки основних засобів і нематеріальних активів будуть відноситися до нерозподіленого прибутку.

При визначенні підсумку балансу береться до уваги три показники: збиток, неоплачений капітал та вилучений капітал. Розмір статутного капіталу визначається кількістю внесених або вилучених активів в нього. Збільшення статутного капіталу підприємства за рахунок його внутрішніх джерел, таких як дооцінка основних засобів, прибуток відображають відповідно у другому і третьому розділах Звіту про власний капітал, а за рахунок внесків учасників і засновників – у четвертому. Загальна сума змін власного капіталу, що відбулися протягом звітного року, визначається підсумовуванням і відніманням річних оборотів за всіма позиціями власного капіталу.

Графічно Звіт власний капітал (ф. 4) є оборотною відомістю з елементами шахової відомості. Шаховий принцип побудови Звіту про власний капітал відображає правильність заповнення звіту. Він передбачає розміщення по горизонталі джерел утворення власного капіталу, а по вертикалі – статей з відображенням інформації про його зміни (збільшення або зменшення). Загальний підсумок показників по вертикалі повинен дорівнювати загальному підсумку показників по горизонталі. Звіт про власний капітал відіграє першочергову роль у фінансовому забезпеченні підприємства. Для забезпечення порівняльного аналізу інформації підприємства повинні додавати до річного звіту Звіт про власний капітал за минулий рік. Основним завданням складання Звіту про власний капітал (Форма № 4) є розкриття інформації про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

З метою забезпечення інформаційних потреб користувачів звітності удосконалення Звіту про власний капітал шляхом внесення змін у структуру звіту від 01.01.2013 р. полегшило вирішення проблеми складності заповнення Форми № 4.